

מדיניות ארצות הברית ביחס לישראל ולמזרח התיכון

פרסום חודשי של מכון מיתווים
בעריכת רבקה בורנשטיין*

כרך 4, גיליון 9, ספטמבר 2016

א. יחסי ארה"ב-ישראל

- סיוע ביטחוני – למרות הדיווחים** המתפרסמים על הגעה קרובה להסכם, המשא ומתן בין ישראל לארה"ב סביב מזכר ההבנות הביטחוני החדש עדיין נמשך. על פי הדיווחים, חבילת הסיוע החדשה תכלול מימון מובטח לפרויקטים הקשורים למערך הטילים, אך במקביל היא גם תאסור על בכירים ישראלים לבצע מאמצי שתדלנות לגיוס מימון נוסף לפרויקטים אלו במהלך כל תקופת ההסכם (10 שנים). יתרה מכך, ההצעה האמריקנית מבקשת לסיים את המצב הקיים ב-28 השנים האחרונות, בהן מדינת ישראל נמנעת משימוש בכספי הסיוע שלה לרכישת **שירותים וטובין אמריקניים**. כיום, ישראל ממירה 26% מכספי הסיוע לשקלים בכדי לנצלם לרכישת אמצעי ביטחון **מתעשיית הביטחון שלה עצמה**. על פי מקורות שונים, ארה"ב הציעה שתי אפשרויות לסיים המצב הקיים: **תקופת חסד בת 7 שנים**, בה תוכל להוסיף ישראל ולהתנהל על פי המצב הקיים, **שינוי מדורג של המצב**, ככל הנראה במהלך 5 השנים האחרונות של תקופת ההסכם.
- קמפיין הבחירות לנשיאות – ההתעניינות בנושאים הקשורים לישראל** במסגרת קמפיין הבחירות לנשיאות היא נמוכה יותר מאשר בתקופת הפריימריז. הקמפיינים הנשיאותיים מתמקדים כיום בדיון על סדרי העדיפויות הנוגעים ל**נושאים פנימיים** או **למדיניות החוץ**. ראש הממשלה נתניהו שומר על **פרופיל נמוך** בכל הנוגע לבחירות בארה"ב, ככל הנראה על רקע הביקורת שספג על מעורבותו למען המועמד הרפובליקאי לקראת בחירות 2012 ועל רקע זהות המתמודדים הנוכחיים על הנשיאות. סקרי דעת הקהל בארה"ב מעידים על מרוץ **צמוד מאוד**, ואולם הם מראים גם שהילארי קלינטון מובילה במרבית מדינות המפתח. על אף הניסיונות של טראמפ **לגייס תמיכה** בקרב מצביעים אמריקניים בישראל, **סקר של וואלה** הראה ש-38 אחוזים מהציבור בישראל מעדיפים את קלינטון, לעומת 23 אחוזים המעדיפים את טראמפ. בקרב יהודי ארה"ב, **סקר חדש של גאלופ** מצא של-52 אחוזים יש דעות חיוביות על קלינטון, ול-23 אחוזים בלבד על טראמפ.
- חקיקה נגד ה-BDS – בבתי המחוקקים של מדינות שונות בארה"ב** נמשכת המגמה של קידום יוזמות חקיקה נגד ה-BDS. בחודש אוגוסט, חתם מושל ניו ג'רזי, כריס כריסטי, על **חקיקה** האוסרת על מדינת ניו ג'רזי להשקיע בקרנות פנסיה אשר מחרימים את ישראל, יישויות הפועלות בישראל או ב"שטחים שבשליטת ישראל". ההתייחסות ל"שטחים בשליטת ישראל" (כולל התנחלויות) בנוסח יוזמות חקיקה נגד ה-BDS היא דבר נפוץ בארה"ב. מושל אינדיאנה והמועמד לסגן הנשיא מטעם המפלגה הרפובליקאית, מייק פנס, זכה לאחרונה לסיקור תקשורתי לאחר חתימתו על חוק **HB-1378** מטעם אינדיאנה, חוק אותו כינה שגריר ישראל בארה"ב רון דרמר "**החוק הנוקשה ביותר בארה"ב נגד ה-BDS**". גם מדינת קליפורניה אישרה חוק בנושא - **AB-2844**. טיוטה קודמת של חוק זה, אשר נקרא במקור "חוק קליפורניה נלחמת ב-BDS 2016", זכתה לביקורת מצד **איחוד זכויות האזרח האמריקני בקליפורניה** על כך שהיא מציעה ענישה על "מימוש חופש הביטוי שמעוגן בחוקה האמריקנית". החוק בגרסתו המתקנת, אשר הועבר כעת לאישורו של המושל ג'רי בראון, דורש מחברות עסקיות לאשר שהן פועלות בהתאם לחוק זכויות האזרח של מדינת קליפורניה, וש"כל מדיניות אותן הן מאמצות ביחס למדינה ריבונית כלשהי...לא יוביל ליצירת אפליה".
- תנועת Black Lives Matter וישראל – הארגונים המזוהים עם תנועת Black Lives Matter**, שנלחמת למען זכויות הקהילה האפרו-אמריקנית בארה"ב, פרסמו **מצע מדיני** שכולל פרק שנוי מאוד במחלוקת הנוגע למדיניות חוץ. המצע קורא לישראל מדינת אפרטהייד, מעודד קמפיינים שיעצרו את הסיוע הצבאי האמריקני

* רבקה בורנשטיין היא חוקרת במכון מיתווים (rbornstein@mitvim.org.il). ניתן לקרוא את הגיליונות הקודמים [כאן](#).

לישראל, ומאשים את ארה"ב בשיתוף פעולה עם "רצח עם שמכוון נגד העם הפלסטיני". לתנועת Black Lives Matter יש השפעה הולכת וגדלה בקרב הציבור האמריקני. היא זוכה גם לתמיכה משמעותית מצד גורמים פרוגרסיביים לאור הפעילות שלה נגד גזענות ולמען צדק גזעי. ואולם, המצע שפרסמה התנועה יוצר מחלוקת [במחנה הפרוגרסיבי](#), במיוחד [בקרב הקהילה היהודית](#), אשר תומך בפתרון שתי-מדינות לסכסוך הישראלי-פלסטיני ומתנגד לכיבוש ולהתנחלויות, אך [מתנגד נחרצות](#) לביטויים הנכללים במצע וסולד מההתייחסות אל ישראל כמי שמבצעת [רצח עם](#).

- **הריסות הבתים המתוכננות בסוסיא** – ארגונים אמריקניים מגלים מעורבות גוברת בקמפיין נגד כוונת ממשלת ישראל לערוך סבב נוסף של הריסות בתים בכפר הפלסטיני סוסיא. ארגון [ג'יי סטריט](#), [הקרן החדשה לישראל](#), ו[האיחוד האמריקני ליהדות רפורמית](#) מקיימים פעילות למניעת המהלך. ארגון ג'יי סטריט אף פנה למזכיר המדינה ג'ון קרי על מנת לבקש את התערבותו. מחלקת המדינה מתנגדת באופן רשמי להריסות הבתים בסוסיא ודיווחים מצביעים על כך ש[מאחורי הקלעים](#) היא פועלת להשפיע על המדיניות הישראלית בנושא. בינתיים, החלטת הממשלה לגבי סוסיא נדחתה ל-30 באוקטובר, והדבר מקנה זמן למאמצי הארגונים האמריקנים לצבור תמיכה ציבורית נוספת. עם זאת, התזמון המתוכנן להחלטה הישראלית – כשבוע לפני הבחירות לנשיאות – צפוי למנוע עיסוק תקשורתי וציבורי אינטנסיבי בנושא.

ב. תהליך השלום/הסכסוך הישראלי-פלסטיני

- **שיתוף פעולה ישראלי-ערבי** – פגישתו בירושלים של הגנרל הסעודי לשעבר אנוואר אשקי עם מנכ"ל משרד החוץ ד"ר דורי גולד עוררה שיח בארה"ב על נושא [שיתוף הפעולה הישראלי-ערבי](#). ישראל ושכנותיה הערביות חולקות כיום אינטרסים משותפים רבים יותר לאור חוסר היציבות האזורי והעוינות המשותפת לאיראן. הדבר מוביל להתגברות בשיתוף הפעולה ביניהן, ולא ברור עדיין איזו השפעה תהיה לכך על הסוגיה הפלסטינית. בסופו של דבר, יהיו אלו מדינות ערב שיצטרפו להחליט עד כמה הן מוכנות לקדם שיתוף פעולה עם ישראל בהיעדר התקדמות ליישוב הסכסוך הישראלי-פלסטיני. בינתיים, יוכלו מקבלי ההחלטות האמריקנים להדגיש את חשיבות שיתוף הפעולה האזורי בכל יוזמת שלום עתידית ואת הזיקה הקיימת בין קידום שיתוף הפעולה האזורי להתקדמות בתהליך השלום הישראלי-פלסטיני.
- **דו"ח הקוורטט והבנייה בהתנחלויות** – שליח האו"ם לתהליך השלום במזה"ת, ניקולאי מלדנוב, [דיווח למועצת הביטחון](#) כי ההתעלמות מהמלצות [דו"ח הקוורטט](#) נמשכת וכי ישראל העלתה הילוך בכל הנוגע להכרזות על בנייה בהתנחלויות ולהריסות בתים. מלדנוב הזהיר שההכנות לבחירות המקומיות שמתוכננות להיערך ברשות הפלסטינית ב-8 באוקטובר מתנהלות באווירה של חוסר-תקווה לגבי חידוש המשא ומתן הישראלי-פלסטיני. ארה"ב הביעה הסכמה לכך שיש "[האצה משמעותית בפעילות ישראל בהתנחלויות](#)" אשר "עומדת בסתירה מוחלטת למסקנות דו"ח הקוורטט". ואולם, הביקורת הפומבית שהשמיעה מחלקת המדינה בנושא הבנייה בהתנחלויות הייתה מתונה למדי, הואיל וה"דאגה הקשה" שהביעה לא לוותה בצעדים מדיניים ממשיים. לאחרונה, דובר הבית הלבן, ג'ון ארנסט, רמז כי ארה"ב עשויה לשקול "[תגובה מסוג שונה](#)" בנושא, אם כי הוא הבהיר ש"אנו נתחיל בכך שנקיים את השיחה הזו [עם ישראל] בפרטיות".
- **ועידת שלום במוסקבה?** – נשיא רוסיה ולדימיר פוטין עדכן את נשיא מצרים עבד אל פתאח א-סיסי כי [הוא מוכן לארח מפגש](#) בין ראש ממשלת ישראל לנשיא הפלסטיני. נשיא מצרים הביע תמיכה ביוזמה זו. [תגובת מחלקת המדינה](#) האמריקנית הייתה שמזכיר המדינה קרי מברך "על כל רעיון, יוזמה או אפשרות חדשים שיכולים לקרב אותנו לעבר פתרון שתי-מדינות בר-קיימא". לדעתו של אהרון דיוויד מילר ממרכז ווילסון, שכהן בעבר כיועץ למזכירי מדינה וחבר בצוות השלום תחת ממשלים רפובליקאים ודמוקרטים כאחד, הניסיון הרוסי [לא יניב תוצאות](#).

ג. המזרח התיכון המשתנה

- סוריה** - המצב בסוריה החמיר באופן דרמטי לאור קריסת הסכם הפסקת האש, העלייה במפלס האלימות והמתיחות הגדלה בין ארה"ב ורוסיה. ב-25 באוגוסט, [נועדו בז'נבה](#) מזכיר המדינה קרי ושר החוץ הרוסי סרגיי לברוב בכדי לקדם הסכם שביתת נשק חדש ולהסכים על הגדלת הסיוע ההומניטארי. בה בעת, המשא ומתן האמריקני-רוסי בדבר שיתוף פעולה צבאי הגיע [למבוי סתום](#). ארה"ב מתמקדת כעת במאבק נגד [המדינה האסלאמית](#) ומטיחה ביקורת רבה כלפי הסיוע הצבאי המשמעותי שמעבירה רוסיה לכוחות אסד. הבית הלבן הכריז כי המשטר הסורי עשה שימוש בכל הנכסים שלו – כולל מטוסי קרב – [לפגיעה באזרחים](#) [ובמתקנים רפואיים](#), בתמיכה מלאה של רוסיה ואיראן. דובר הבית הלבן ג'וש ארנסט הבהיר שזהו דבר "בלתי קביל לחלוטין". ההתקדמות במאבק האמריקני מול המדינה האסלאמית הושגה, לדברי ארנסט, "למרות הפעולות של רוסיה, שמוסיפה להיות מעורבת במעשים שמגבירים את הקיצוניות". במקביל, העניקה איראן לרוסיה זכות שימוש בבסיס אווירי בשטחה כדי [לצאת ממנו לתקיפות בסוריה](#). לדעת מומחים רבים, רוסיה שלחה בכך מסר לארה"ב שיש לה אפשרויות אחרות לשיתוף פעולה צבאי – אם ארה"ב לא תגיע להסכם בנושא עם רוסיה – ושארה"ב מאבדת מיכולת ההשפעה שהייתה לה בעבר בסוריה. לפי הדיווחים, איראן [לא הייתה מרוצה](#) מהפרסום סביב השימוש הרוסי בבסיס חיל האוויר שלה, ודובר משרד החוץ האיראני הצהיר כי שימוש זה היה זמני והגיע לסיומו.
- תורכיה** – סגן הנשיא ג'ו ביידן ביקר בתורכיה בעקבות ניסיון ההפיכה שם בכדי להפגין סולידריות ובניסיון להפיג את המתיחות ביחסי ארה"ב-תורכיה. ביידן נפגש עם [הנשיא רג'פ טאיפ ארדואן](#) [וראש הממשלה בינאלי יילדירם](#) בכדי לדון ביחסים הבי-לטרליים ובשיתוף פעולה נגד המדינה האסלאמית. תורכיה מוסיפה לדרוש מארה"ב להסגיר לידיה את פתוללה גולן, אותו היא מאשימה באחריות לניסיון ההפיכה, והדבר נותר סלע מחלוקת בין המדינות. תורכיה הגישה בקשת הסגרה רשמית, אך [התגובה האמריקנית](#) לכך עודנה עמומה. בין שתי המדינות שוררת מחלוקת גם לגבי המהלכים הפנימיים שביצע ארדואן בעקבות ניסיון ההפיכה. עמדות אנטי-אמריקניות זוכות בימים אלו לפופולריות רבה בתורכיה, והדבר מביא גם להפצת שמועות בדבר מעורבות אמריקנית בניסיון ההפיכה. ארה"ב כינתה שמועות אלו "שגויות לחלוטין ומזיקות" ושני מכוני מחקר מובילים בארה"ב – [מרכז וודרו וילסון ומכון המזרח התיכון](#) – נאלצו להדוף ההאשמות כי כמה מחוקריהם היו מעורבים באירועים בתורכיה. ביחס לנעשה בסוריה, ארה"ב [הביעה דאגה](#) מהלחימה התורכית בארגון ה-YPG הכורדי באזורי צפון סוריה ששוחררו מידי המדינה האסלאמית.
- תימן** – המשבר בתימן, אשר פרץ במרץ 2015, מוסיף להסלים וההפצצות האוויריות של ערב הסעודית על צפון תימן גרמו למותם של אזרחים רבים. בתגובה, יש עדויות לכך שטילים מאיראן הוצבו על [הגבול בין תימן לערב הסעודית](#). ארה"ב, אנגליה, איחוד האמירויות וערב הסעודית דנו בחודש אוגוסט באפשרויות [לקידום תהליך השלום](#) בתימן על בסיס [החלטת האו"ם 2216](#). ארה"ב גם הכריזה על הגדלת [הסיוע ההומניטארי](#) שלה לתימן, שיעמוד כעת על יותר מ-327 מיליון דולר בשנת 2016.

ד. הסכם הגרעין עם איראן והשלכותיו

- יחסי ארה"ב-איראן** – הסכם הגרעין עם איראן והיחסים בין ארה"ב ואיראן תופסים [מקום נכבד](#) במאבקים הפוליטיים בין הרפובליקאים לדמוקרטים לקראת הבחירות. שני המועמדים לנשיאות מנסים לשדר אמינות ועוצמה [בנושא האיראני](#). בעוד שיישום הסכם הגרעין מוסיף להתקדם בהצלחה, אין עדיין שיפור במערכת היחסים הכוללת בין שתי המדינות. איראן מוסיפה לשכלל את יכולותיה בתחום [הסייבר](#) ופיתוח הטילים הבליסטיים, ובין המדינות מוסיפים להתקיים עימותים נקודתיים בדרגים נמוכים. ביקורת נוקבת כלפי איראן הוטחה לאחרונה על ידי הגנרל האמריקני ג'וזף ווטל, מפקד הפיקוד המרכזי האמריקני, על רקע [פעולות ימיות פרובוקטיביות](#) שביצעה לדבריו איראן במימי המפרץ הפרסי.

ה. קריאה נוספת

מאמרים	נושא
<p>Dan De Luce and Paul McLeary, "Obama to Israel: Our Tax Dollars Won't Go to Your Defense Contractors," <i>Foreign Policy</i>, August 18, 2016</p> <p>David Pollock, "The New Normal: Today's Arab Debate Over Ties with Israel," <i>Fikra Forum</i>, August 25, 2016</p>	ישראל ותהליך השלום
<p>F. Gregory Gause III, "The Future of US-Saudi Relations: The Kingdom and the Power," <i>Foreign Affairs</i>, July/August 2016 Issue</p> <p>Aaron David Miller, "On Syria, the US is Watching Other Powers Act," <i>The Wall Street Journal</i>, August 31, 2016</p> <p>Kemal Kirisci, "Is Biden's Visit to Ankara the Last Chance for Turkey and America?" <i>The Brookings Institution</i>, August 23, 2016</p> <p>Jim Baird, "US Nuclear Weapons in Turkey at Risk of Seizure by Terrorists, Hostile Forces," <i>The Stimson Center</i>, August 14, 2016</p> <p>Joseph R. Biden, Jr. "Building on Success: Opportunities for the Next Administration," <i>Foreign Affairs</i>, September/October 2016 Issue</p>	המזרח התיכון
<p>Suzanne Maloney, "Iran and the "Ransom:" It's Not About the Money," <i>The Brookings Institution</i>, August 19, 2016</p>	איראן

ו. ציר זמן חודשי

תאריך	אירוע
17 באוגוסט	ארה"ב, צרפת, גרמניה, איטליה, ספרד ואנגליה מברכות על הכרזת המועצה הנשיאותית של ממשלת האחד בלוב (GNA) לגבי מינוי ועדת היגוי זמנית לרשות ההשקעות הלובית.
21 באוגוסט	מחלקת המדינה האמריקנית מגנה את הפיגוע בעיר גזיאנטפ שבתורכיה.
25 באוגוסט	ארה"ב, ערב הסעודית, איחוד האמירויות ואנגליה נועדו לדון במצב בתימן ובדרכים לקידום תהליך השלום שם.
25 באוגוסט	סגן הנשיא ג'ו בידן נועד באנקרה עם נשיא תורכיה רג'פ טאיפ ארדואן.
30-28 באוגוסט	סגן מזכיר המדינה תומאס שאנון ביקר בישראל וברשות הפלסטינית.